

5. Про статус депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим: Закон України від 22.12.2006 № 533-V: URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/533-16>
6. Рішення Конституційного Суду України другий сенат у справі за конституційною скаргою Марго Поліни Олександрівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 1 частини п'ятої, частини сьомої статті 454 Цивільного процесуального кодексу України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-22?find=1&text=дискримін#w1_1

Ключові слова: виборчий ценз, види виборчих цензів, технічні цензи, дискримінація, непряма дискримінація.

Key words: electoral qualification, types of electoral qualification, technical qualification, discrimination, indirect discrimination.

ВОЛКОВА ДАР'Я ЄВГЕНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук*

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СТАТУС РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: ПРОБЛЕМИ ДЕФІНІЦІЇ

В Україні ще до прийняття Конституції 1996 року існувало належне підґрунтя для розвитку аналізованого статусу у Законі України від 23 квітня 1991 року «Про свободу совісті та релігійні організації».

Одним з основних недоліків цього Закону дослідники називають те, що він майже не містить нормативних визначень, дефініцій.

У контексті дослідження поставленого у назві питання важливим є те, що цей Закон:

- не надає визначення поняття «релігійні організації», а лише наводить вичерпний перелік тих видів релігійних організацій, на які він розповсюджується (зокрема, у переліку зазначено про можливість утворити релігійну громаду з правами юридичної особи або без таких прав, про можливість цих громад об'єднуватися під спрямуванням управлінь і центрів тощо);

- не надає перелік елементів правового статусу релігійних організацій у цілому та конституційного статусу цих організацій зокрема.

Те, що у Законі України від 23 квітня 1991 року «Про свободу совісті та релігійні організації» немає визначення поняття «правий статус релігійних організацій», галузевих статусів, на наш погляд, є цілком логічним та надає підстави запропонувати розробити ці поняття в юридичній літературі. Особливо важливим, з огляду на зазначене на початку статті, є формулювання визначення поняття «конституційний статус релігійних організацій».

Однак, станом на 1 червня 2022 року, в українській юридичній літературі наявні лише такі дефініції, застосовувати які можна за аналогією.

По-перше, це напрацювання А.Ю. Радченка. Автором справедливо зазначено, що «аналіз взаємовідносин держави і релігійних об'єднань у межах концепції світської держави або розгляду питань, пов'язаних зі свободою совісті, якщо при цьому не піднімається і позитивно не вирішується проблема визначення правового статусу релігійних об'єднань, поза якими неможливо забезпечити повноцінну реалізацію свободи віросповідання, а також забезпечення правової рівності релігійних об'єднань, унеможливує формування чіткої стратегії розвитку релігійного законодавства України, його адаптацію до світових, передусім європейських, правових стандартів» [1, с. 169–170].

Відповідно до цієї тези, автором було запропоновано уважати, що «Правовий статус релігійних об'єднань, структура якого складається з суб'єктивних прав, законних інтересів, юридичних обов'язків та юридичної відповідальності релігійних об'єднань, базується на необхідності одночасної реалізації вимог, що випливають із двох фундаментальних цінностей демократії – свободи віросповідання й свободи об'єднання» [1, с. 172]. Варто зауважити, що автором обрано доволі класичний підхід до структури правового статусу, з яким слід у цілому погодитись – з урахуванням кількох зауважень.

По-перше, навряд чи варто вести мову про «суб'єктивні права», коли йдеться про релігійні організації. Традиційно, принаймні у конституційному праві, про суб'єктивні права ведуть мову, коли йдеться про фізичну особу або про їх групу, яка не є організаційно оформленою.

Більш вірним буде вести мову просто про «права релігійних організацій» у цілому.

По-друге, слід звернути увагу на те, що у релігійних організацій в Україні, відповідно до конституційного законодавства, доволі небагато прав і ще менше законних інтересів. А тому, при визначенні змісту поняття «конституційний статус релігійних організацій» доцільно поєднати в одну групу права та законні інтереси.

Знов-таки, з урахуванням цього більш вірним буде вести мову просто про «права релігійних організацій».

По-третє, слід включити до визначення якісь конкретні ознаки, які будуть демонструвати його описовість саме по відношенню до релігійних організацій.

В якості таких ознак слід зазначити ті, які не буде оминати увагою жоден з сучасних українських дослідників. А це можливо лише у випадку, коли ці ознаки закріплені на нормативному рівні. У Конституції України 1996 року, на наш погляд, подібних ознак немає. А тому слід звернутись до найбільш важливого для релігійних організацій закону – до Закону України від 23 квітня 1991 року «Про свободу совісті та релігійні організації».

Вище вже наводились стислі узагальнення щодо того, які положення цього Закону викликають зауваження дослідників. Звісно,

найкращім було б запозичити з цього нормативно-правового акту визначення поняття «релігійна організація» повністю або частково. Але, за його відсутністю, слід запропонувати запозичити той вичерпний перелік релігійних організацій, який надано в одній із перших статей цього Закону. Адже, як справедливо зауважують дослідники, «специфіка правового статусу неформалізованих релігійних об'єднань пов'язана з правом таких об'єднань на утворення і сповідування своєї релігії у будь-який не заборонений законодавством спосіб, зокрема і шляхом взаємодії з іншими учасниками релігійного життя. Для вступу в інші відносини (економічні, трудові, господарські, фінансові, адміністративні тощо) держава має право вимагати їх формалізації (реєстрації статутних документів)» [2, с. 172]. Цей перелік з відповідною поправкою на наведену цитату як раз і може стати у нагоді у доктринальних розробках.

Отже, проаналізовану дефініцію можна взяти за основу та у цілому, але продовжити науковий пошук, ознайомитись ще й з іншими наявними пропозиціями.

Список використаних джерел:

1. Радченко А. Ю. Правовий статус релігійних об'єднань як інституту громадянського суспільства: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2015. 207 с.
2. Мельничук О. П. Відносини держави і церкви (адміністративно-правовий аспект): дис. ... д-ра юрид. наук. Запоріжжя, 2021. 452 с.

Ключові слова: релігійні організації, свобода совісті, свобода віросповідання, Конституція України, конституційні основи створення та діяльності релігійних організацій.

Key words: religious organizations, freedom of conscience, freedom of religion, Constitution of Ukraine, constitutional bases of creation and activity of religious organizations.

ТОПОЛЬНИЦЬКИЙ ВІТАЛІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

*Національний університет оборони України імені Івана Черняховського,
провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу
проблем військового законодавства Центру воєнно-стратегічних
досліджень, підполковник юстиції, кандидат юридичних наук*

ПОВНОВАЖЕННЯ ВЕРХОВНОГО ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ У ЗДІЙСНЕННІ ВОЄННОГО КЕРІВНИЦТВА ОБОРОНОЮ ДЕРЖАВИ

Вперше, в національному законодавстві в сфері оборони держави, починаючи з 2000 року з'являються два надважливих визначення – «особливий період» та «Ставка Верховного Головнокомандувача» як вищий колегіальний орган воєнного керівництва обороною держави